

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Декана факультету
педагогіки і психології
_____ Т.О. Олефіренко

«_____» _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

ДИТИНОЗНАВСТВО

освітнього ступеня магістра

(на базі вищої освіти непрофільних спеціальностей)

галузі знань 01 «Освіта»

спеціальності 012 «Дошкільна освіта»

Шифр за навчальним планом ЗП03

Робоча програма з Педагогічної філософії дитинства для студентів освітнього ступеня підготовки магістра спеціальності 012 Дошкільна освіта (на базі вищої освіти непрофільних спеціальностей), 2020 р. – 21 с.

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми, затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова «27» квітня 2017 року, протокол №10.

Розробник програми: Шулигіна Р. А., кандидат педагогічних наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри
педагогіки і психології дошкільної освіти
«31» серпня 2020 р., протокол №1

Завідувач кафедри _____ Цветкова Г.Г.

1. Опис навчальної дисципліни

Шифр дисципліни ЗПО3

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань <i>01 Освіта</i>	Кількість кредитів – 3 ЄКТС		<i>Методи навчання:</i> – словесні, наочні, практичні; – стимулювання, контролю й оцінки результатів навчання; – творчі та проблемні завдання <i>Методи і форми дистанційного навчання:</i> – телебачення, – аудіо трансляції, – аудіо конференції – ел. пошта (корпоративна) – Інтернет конференції Google Meet, Moodle
Спеціальність <i>012 Дошкільна освіта</i>	Загальна кількість годин – 90 год.		
Освітній ступінь: бакалавр	Денна	Заочна	
	Лекції		
	—	8 год.	
	Семінарські (практичні) заняття:		
Статус дисципліни: нормативна	—	4 год.	<i>Форми поточного контролю:</i> – інтерактивне обговорення проблемних питань (Google Meet), – експрес-тести, – письмовий контроль для <i>дистанційної форми навчання (Moodle)</i> .
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2-й (2020)	Лабораторні заняття		
Семестр: IV	—	—	
	Індивідуальна робота:		
	Самостійна робота		
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: - самостійна робота:	—	78 год.	<i>Форма підсумкового контролю:</i> Екзамен (письмовий) для <i>дистанційної</i> форми навчання (Інтернет зв'язок, чат, трансляція Google Meet, Moodle)
Мова навчання – українська	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Передумови навчання			

Предмет вивчення навчальної дисципліни: вивчення навчальної дисципліни пов'язані з усталеними поглядами українців на дітей та феномен дитинства в історичному аспекті та в умовах сьогодення, особливостями виховання і формування дитини у різних народів з урахуванням національного менталітету.

Міждисциплінарні зв'язки: філософія, загальна і вікова фізіологія, психологія, народна педагогіка, етнографія, теорія та конкретні методики і технології виховання, зокрема сімейного, соціологія, міфологія та інші.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Генеральна конференція з питань освіти, науки та культури на 25-тій сесії в Парижі рекомендувала державам-членам ЮНЕСКО надавати перевагу таким способам репрезентації традиційних народних культур, які популяризують живі або колишні свідчення цих культур; вдосконалювати професійну підготовку фахівців у цьому напрямі. В епоху глобалізації актуальність проблеми збереження пам'яток матеріальної та духовної культури кожної нації не викликає ніякого сумніву. Модернізація системи

освіти, як це визначено в Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, спрямовується на впровадження національної системи виховання, широке використання надбань народної педагогіки і культури.

Для реалізації такої мети було розроблено зміст навчальної дисципліни «Педагогічна філософія дитинства», основою якої є теоретичні знання про дитину як першооб'єкт виховання, що має виняткове значення у підготовці майбутніх вихователів до педагогічної діяльності.

Метою даного курсу є ознайомлення студентів з дитинством як соціально-педагогічною категорією, усталеними поглядами українців на дітей в історичному аспекті та в умовах сьогодення, емпіричними знаннями про умови і рушійні сили онтогенезу людських якостей на стадії дитинства, закономірностями перебігу фізіологічних, сенсорних, емоційних, вольових та пізнавальних процесів у дитячому віці, особливостями формування дитини як особистості від народження і до фізіологічного дозрівання та включення у доросле життя у різних народів.

Основні завдання курсу:

- поглиблення знань майбутніх вихователів з філософії українського дитинства, етнографії, фольклору загалом і про дитину в світоглядному космосі українців зокрема;
- формування правильного розуміння сутності та мети родинного виховання з урахуванням світоглядних позицій українців;
- розширення уявлень студентів про родинні звичаї та обряди, розуміння значення гри та іграшки, дитячого фольклору, прикладу-ідеалу у житті дитини дошкільного віку;
- формування особистості студента як професійного першовихователя та виховання у них української ментальності з її основною складовою – кордоцентризмом.

Вивчення програмного матеріалу курсу передбачає формування у студентів **знань** про: філософію дитинства як систему знань та уявлень про дитину, її оточення, джерела і методи виховного впливу (зокрема родинні, фольклорні та ін.); історію українського дитинознавства, філософію, етнографію дитинства; чинники народного виховання (слово, працю, релігію, гру, приклад-ідеал); зразки українського дитячого фольклору та їх виховне значення.

На основі знань відбувається формування наступних **умінь**: аналізувати наукові доробки вчених; діагностувати психолого-педагогічні особливості сімейного виховання в сучасній українській сім'ї; добирати, аналізувати та записувати різні жанри дитячого фольклору; доцільно використовувати виховний потенціал різних народних факторів формування дитячої особистості.

Вивчення курсу завершується складанням іспиту.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> документи, правові та нормативні акти, що забезпечують розвиток дитинознавчих наук; предмет, основні категорії, мету, завдання дитинознавства, основні тенденції та напрями розвитку вчень про дитину; <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> аналізувати нормативно-правову базу, сучасні тенденції, розвиток та перетворювальні процеси, пов'язані з дитинством; вивчати, узагальнювати народний та передовий педагогічний досвід щодо виховання дітей 	<p>Здатність до:</p> <ul style="list-style-type: none"> творчого мислення; оволодіння нормативно-правовими аспектами та базовими знаннями про дитинство; <p>готовність до:</p> <ul style="list-style-type: none"> вивчення та використання на практиці народного та передового педагогічного досвіду в роботі з дітьми
2	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> усталені погляди українців на дитинство і дітей в історичному минулому та в умовах сьогодення; систему знань та уявлень про дитину, її оточення; <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> здійснювати аналіз та відбір методів щодо ефективного педагогічного впливу та керівництва життєдіяльністю дитини; забезпечувати зміцнення здоров'я та всебічного розвитку дітей 	<p>Здатність до:</p> <ul style="list-style-type: none"> інтегрування найбільш значні досягнення педагогічної спадщини в практику роботи з дітьми; організації життєдіяльності дітей з урахуванням народознавчих традицій.
3	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> конструктивістські теорії навчання та виховання дітей дошкільного віку, теорії особистісно-орієнтованого підходу; чинники народного виховання (слово, праця, релігія, гра, приклад-ідеал); <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> здійснювати відбір зразків українського дитячого фольклору та його виховне значення; чуйно, бережно та з повагою ставитися до кожної дитячої особистості 	<p>Здатність до:</p> <ul style="list-style-type: none"> прояву умінь організувати освітнє, ігрове середовище відповідно до різних педагогічних підходів; використання теоретичних знань на практиці: здійснення адекватної, об'єктивної оцінки якості своєї роботи
4	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> світоглядні пріоритети дитинства; норми педагогічної етики, толерантності та шляхи самовдосконалення; <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> складати програму самовдосконалення, самоосвіти; здійснювати самоаналіз прийнятих рішень щодо позиції їх дієвості та доцільності; демонструє вміння налагоджувати контакт з дітьми та їх родинами. 	<p>Здатність до:</p> <ul style="list-style-type: none"> особистісно-орієнтованої взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу; <p>готовність до:</p> <ul style="list-style-type: none"> особистісно орієнтованої взаємодії у роботі з батьками в різних ситуаціях та самоаналізу прийнятих педагогічних рішень.

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредитів ЕКТС 90 год.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна і вечірня форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Філософія дитинства												
Тема 1. Основи дитинознавства. Феномен дитинства та його особливості.	–	–	–	–	–	–	9	1	–	–	–	8
Тема 2. Архетип Світового Дерева як основа етнічної, фольклорної, родової пам'яті українців.	–	–	–	–	–	–	13	1	–	–	–	12
Разом за змістовим модулем 1	–	–	–	–	–	–	22	2	–	–	–	20
Змістовий модуль 2. Етнографія українського дитинства												
Тема 1. Дитина у світогляді українського народу.	–	–	–	–	–	–	5	1	–	–	–	4
Тема 2. Першовихователі дитини. Слово як засіб виховання.	–	–	–	–	–	–	5	–	1	–	–	4
Тема 3. Пологові звичаї та обряди українців. Українська колиска.	–	–	–	–	–	–	4	–	–	–	–	4
Тема 4. Специфіка українського дитячого одягу.	–	–	–	–	–	–	5	1	–	–	–	4
Тема 5. Народна і сучасна іграшка у житті дитини.	–	–	–	–	–	–	12	1	1	–	–	10
Тема 6. Виховний потенціал українського дитячого фольклору	–	–	–	–	–	–	12	1	1	–	–	10
Разом за змістовим модулем 2	–	–	–	–	–	–	43	4	3	–	–	36
Змістовий модуль 3. Дитинство у традиційних етнокультурах												
Тема 1. Традиційне виховання дитини у різних народів світу	–	–	–	–	–	–	11	1	–	–	–	10
Тема 2. Європейські виховні традиції.	–	–	–	–	–	–	14	1	1	–	–	12

Разом за змістовим модулем 3	–	–	–	–	–	–	25	2	1	–	–	22
Разом:	–	–	–	–	–	–	90	8	4	–	–	78

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть год.	
		Всього	в т.ч. лекцій
Змістовий модуль 1. Філософія дитинства		22	2
1	Тема 1. Основи дитинознавства. Феномен дитинства та його особливості. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 2, 4, 6, 9, 33, 39 <i>Додаткові</i> 10, 15, 19, інформаційні ресурси.	9	1
2	Тема 2. Архетип Світового Дерева як основа етнічної, фольклорної, родової пам'яті українців. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 14, 20, 28, 30, 37 <i>Додаткові</i> 6, 7, 15, 20 інформаційні ресурси.	13	1
Змістовий модуль 2. Етнографія українського дитинства		43	5
1	Тема 1. Дитина у світогляді українського народу <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 6, 10, 14, 2-0, 24, 35, 43 <i>Додаткові</i> 11, 19, 20 інформаційні ресурси.	5	1
2	Тема 2. Першовихователі дитини. Слово як засіб виховання. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 1, 2, 4, 8, 12, 19, 35, 45 <i>Додаткові</i> 3, 10, 13, 16, 17, 20 інформаційні ресурси.	5	1
3	Тема 3. Пологові звичаї та обряди українців. Українська колиска <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 19, 33, 36, 39, 40 <i>Додаткові</i> 2, 3, 6, 16, інформаційні ресурси.	4	–
4	Тема 4. Специфіка українського дитячого одягу <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 11, 18, 24, 34, 36 <i>Додаткові</i> 2, 15, 18, 19, інформаційні ресурси.	5	1
5	Тема 5. Народна і сучасна іграшка у житті дитини. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 8, 9, 23, 25 <i>Додаткові</i> 5, 14 інформаційні ресурси.	12	1
6	Тема 6. Виховний потенціал українського дитячого фольклору <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 5, 12, 16, 21, 22, 29, 34, 41, 42 <i>Додаткові</i> 4, 5, 6, 17, інформаційні ресурси.	12	1

Змістовий модуль 3. Дитинство у традиційних етнокультурах		25	2
1	Тема 1. Традиційне виховання дитини у різних народів світу <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 15, 17, 24, 38 <i>Додаткові</i> 1, 8, 9, 11, 12, інформаційні ресурси.	11	1
2	Тема 2. Європейські виховні традиції <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 3, 24, 33, 38 <i>Додаткові</i> 1, 2, 9, 112, 19, інформаційні ресурси.	14	1

4.2. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Дитинство як науковий феномен. <i>Зміст теми:</i> 1. Світ дитинства: погляди, наукові підходи до його суті. 2. Проблеми дитинства в історії і сучасності. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 2, 4, 6, 9, 33, 39 <i>Додаткові</i> 10, 15, 19, інформаційні ресурси.	–
2	Родове дерево українців. <i>Зміст теми:</i> 1. Дерево життя в українській міфології 2. Архетип Світового Дерева, дерева життя та дерева роду на українських рушниках. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 14, 20, 28, 30, 37 <i>Додаткові</i> 6, 7, 15, 20 інформаційні ресурси.	–
Змістовий модуль 2. Етнографія українського дитинства		
3	Уявлення про дитину «як посланця небес». Першовихователі дитини. <i>Зміст теми:</i> 1. Дитина у звичаях і віруваннях українців. 2. Прагматика у ставленні до дітонародження. Статевий дуалізм: син чи донька? 3. Сила слова у вихованні. 4. Соціокультурні стандарти ролі батька в сім'ї. 5. Особливості родинного впливу на особистість дитини. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 1, 2, 4, 8, 12, 19, 35, 45 <i>Додаткові</i> 3, 10, 13, 16, 17, 20 інформаційні ресурси.	1
4	Народна іграшка як культурний феномен дитинства <i>Зміст теми:</i> 1. Іграшка як носій соціокультурних цінностей суспільства. 2. Дослідження О. Найдена «Українська народна іграшка». Л. Герус про народну іграшку українців. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні</i> 8, 9, 23, 25 <i>Додаткові</i> 5, 14 інформаційні ресурси.	1

5	<p>Дитячий фольклор традиції та сучасні тенденції</p> <p><i>Зміст теми:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Колискова пісня як фольклорний жанр. 2. Дитячі веснянки та розваги на Великдень. 3. Ритуально-міфологічна суть зимової обрядовості українців та участь дітей у ній. 4. Дитячий фольклор: малі форми <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <p><i>Основні</i> 5, 12, 16, 21, 22, 29, 34, 41, 42</p> <p><i>Додаткові</i> 4, 5, 6, 17, інформаційні ресурси.</p> <p>www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vkib/2010_1/Koljada.html</p>	1
Змістовий модуль 3. Дитинство у традиційних етнокультурах		
6	<p>Традиції виховання дітей у різних народів світу.</p> <p><i>Зміст теми:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості світу дитинства в традиційних африканських етнокультурах. 2. Світ дитинства в арабській культурі та ісламі. 3. Діти і батьки в єврейській культурі. <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <p><i>Основні</i> 15, 17, 24, 38</p> <p><i>Додаткові</i> 1, 8, 9, 11, 12, інформаційні ресурси.</p>	–
7	<p>Європейські виховні традиції</p> <p><i>Зміст теми:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виховання в країнах європейського простору. 2. Спільне і відмінне у європейських і українських виховних традиціях. <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <p><i>Основні</i> 3, 24, 33, 38</p> <p><i>Додаткові</i> 1, 2, 9, 112, 19, інформаційні ресурси.</p>	1
Разом:		4

4.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Болтарович З. Традиції сімейного виховання (тезисне конспектування першоджерела)</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <p>Болтарович З. Традиції сімейного виховання // Народна творчість та етнографія. – 1993. – №2. – С.18.</p> <p><i>Додаткові</i> 3, 4, 5, 46, 29, 31</p>	6
2	<p>Гурошева Н. Традиційний український дитячий одяг (тезисне конспектування першоджерела) (складання опорного конспекту)</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p> <p>Гурошева Н. Традиційний український дитячий одяг [Текст] / Гурошева Н. // Народна творчість та етнографія. – 1995. – №1. – С.78-82.</p>	4
3	<p>Джигурла-Литвинець Е.М., Дмитренко М.К. Лексика нашого родоводу (хто кому ким доводиться) (підготовка до участі в конкурсі-</p>	4

	вікторині) <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Щербакова К.Й. У сім'ї росте дитина / К.Й. Щербакова, Г.І. Григоренко. – К.: Неопалима купина, 2006. – 240 с.	
4	Заглада Н. Побут селянської дитини (опрацювання і тезисне конспектування праці) <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Хрестоматія з українського дитинознавства // Укл. Йовенко Л.І. Умань: УДПУ ім. Павла Тичини, 2011. – 156 с.	6
5	Матвієнко Н. Колискова – пісня матері (складання опорного конспекту) <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Лановик М.Б. Українська усна народна творчість: [підручник] / М.Б. Лановик, З.Б. Лановик. – К.: Знання-Прес, 2006. – 591 с.	6
6	Морозов В. Язык, понятный всем на земле <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Морозов В.П. Акустический язык эмоций в жизни и науке // Язык эмоций, мозг и компьютер. – М.: Знание, 1989. – С.3-18.	6
7	Панчук О. Нащо й ліпший клад, якщо в сім'ї лад (сімейні морально-етичні принципи в українському фольклорі) <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Нащо й ліпший клад, якщо в сім'ї лад (сімейні морально-етичні принципи в українському фольклорі) / О. Панчук // Берегиня. – 2002. – №2. – С.25-29.	6
8	Семенюк М. Ой ти, котику-рябку (Колискові та забавлянки як творчість матері) <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> електронні ресурси ✓ beregunya.com.ua/simya/kolyskovi-pisni-dlya-ditej.html ✓ sm.etnolog.org.ua/zmist/2013/3-4/91.pdf	4
9	Топоров В. «Світове дерево»: універсальний образ міфопоетичної свідомості. Сивачук Н.П. Дерево життя в українській міфології (створення родовидного (сімейного) дерева, підготовка його презентації) <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> ✓ Топоров В.М. Світове Дерево: універсальний образ міфопоетичної свідомості // Всесвіт. М., 1977. – №6. – 193 с. ✓ Топоров В.М. Світове дерево // Міфи народів світу: Енциклопедія. – М., 1980. – Т.1. – 406 с.	8
10	Стельмахович М. Українське дитинознавство <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Стельмахович, М. Г. Народне дитинознавство / . Г. Стельмахович. – Київ : Знання, 1991. – 48 с.	6
11	Найден О. С. Українська народна іграшка: Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості. (підготовка опорного конспекту, представлення сучасної дитячої іграшки, її характеристика) <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Найден О.С. Українська народна / О.С. Найден. – К.: Видавничий дім «Стилос», 2006. – 248 с	8

12	Традиційні засоби виховання у африканських культурах (підготовка реферативної доповіді) <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> ✓ Кочнева Н.А. Традиційні культури африканських народів: минуле і сьогодення. – М.: Видавнича фірма «Східна література» РАН., 2000 ✓ Арутюнов С.А. Народи і культури. Розвиток і взаємодія / С.А. Арутюнов. – М., 1989. – 200 с.	8
13	Некрасов О. Рід. Сім'я. Людина. (підготовка твору про роль сім'ї в нашому житті) <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Електронні ресурси ✓ Некрасов А.Н. Род. Семья. Человек [Текст] / Некрасов, Анатолий Александрович. – М.: Амрита-Русь, 2008. – 224 с. – (Семья-начало мудрости) ✓ Некрасов А.А. Материнская любовь [Текст] / Некрасов, А.А. – М.: Амрита-Русь, 2006. – 320 с. – (Мир во мне). ✓ Некрасов А.А. Пути материнской любви [Текст] / Некрасов А.А. – М.: Центрполиграф, 2008. – 249 с. – (Мастер психологии).	6
	Разом:	78

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Тестові завдання

Тестові завдання до змістового модуля I.

1. Науковці звернули увагу на знання українців про дітей:
 - а) наприкінці 18 ст. б) наприкінці 19 ст. в) наприкінці 20 ст.
2. Хто є автором праці «Дитина в звичаях і віруваннях українського народу»:
 - а) Зенон Кузеля б) Марко Грушевський в) М.Костомаров г) І.Франко
3. Праця Ніни Заглади «Побут селянської дитини» була надрукована:
 - а) у 1921 р. б) у 1929 р. в) 1908 р. г) 1909 р.
4. Науковий інтерес до народної педагогіки у 70-х роках ХХ ст. пов'язаний із:
 - а) В.Сухомлинським б) К.Ушинським в) А.Макаренком г) Є.Сявавко
5. Хто з дослідників увів до наукового обігу термін «етнографія дитинства»:
 - а) Г.Виноградов б) З.Кузеля в) Є.Грицак г) Н.Заглада г) М. Грушевський
6. Хто є автором першої в Україні праці про дитячу іграшку:
 - а) М.Номис б) Леся Українка в) Марко Грушевський г) О.Малинка
7. Дослідження О. Найдена «Українська народна іграшка» побачило світ у:
 - а) 1922 р. б) 1999 р. в) у 1898 р. г) у 2003 р.
8. Символами Дерево Роду виступають:
 - а) дідух б) Світове Дерево в) обжинковий сніп г) весільне гільце д) свічка-трійця
9. Народне дитинознавство концентрує в собі _____
10. У складі української етнопедагогіки можна виділити п'ять провідних, нерозривно пов'язаних між собою компонентів, до яких належить:
 - а) ... б) ... в) ... г) ... д) ...

Тестові завдання до змістового модуля II.

1. Найперший дитячий одяг шили:
 - а) з вибіленого нового полотна б) з шовку в) з виношених сорочок батька чи матері
2. Цикл післяпологових звичаїв та обрядів складають:
 - а) обрізання пуповини б) пострижини в) злиття рук г) заборони для вагітної жінки
3. Родовідне дерево з 7-ми поколінь містить:
 - а) 32 пращури б) 64 пращури в) 7 предків г) 16 предків
4. У народі кожен вік дитини мав свою яскраву характерну ознаку за якою називали дитину: дворічну – _____, трирічну – _____, чотирирічну – _____, п'ятирічну – _____.
6. Найперші розвідки з дитячого побуту порушують питання:
 - а. дитячого фольклору в. дитячого одягу
 - б. народної іграшки г. дитячих ігор г. дитячої праці..
7. Ходити дитину вчили за допомогою:
 - а. сидячки б. стоячки в. візочка г. бігунця.
8. З яких порід дерева було заборонено робити колиску:
 - а. лози б. липи в. берези г. осики г. дуба д. бузини.
9. Найдавніша форма колиски — це:
 - а. зігнутий обруч, обшитий мішком
 - б. плетена з неошкуреної лози овальної форми
 - в. стоячі на полозах-качалках.
10. Найдавнішими зображеннями, які можна віднести до прототипів іграшки, є:
 - а. фігурки ящура-змія в. фігурки тварин
 - б. фігурки жінок г. моделі знарядь праці.
11. Хто з відомих педагогів захоплювався народною іграшкою:
 - а. В. Сухомлинський б. С. Руссова в. К. Ушинський г. Я. Коменський.
12. Хто з вчених досліджував дитячий одяг:
 - а. С. Русова б. К. Ушинський в. М. Сумцов г. Н. Заглада г. Г. Довженок.
13. У якій статті йдеться про світоглядні уявлення українців, що стосуються дитячого одягу:
 - а. Щоб було дитя щасливе Р. Свириди
 - б. Від колиски до візочка Р. Свириди
 - в. Родина і душа народу Б. Цимбалістого
 - г. Традиції сімейного виховання З. Болтарович.
14. Хто з вчених досліджував роль батька і матері в українській родині:
 - а. Х. Ящуржинський б. Б. Цимбалістий в. Г. Довженок г. М. Сумцов.
15. Які проблеми порушує Г. Ващенко у праці Виховний ідеал:
 - а. формування ідеалу чоловіка, жінки в українській родині
 - б. формування національно свідомої особистості
 - в. формування релігійних поглядів особистості.
16. Хто з вчених досліджував трудове виховання у родині:
 - а. Р. Чмелик б. Є. Грицак в. Г. Довженок г. Н. Сивачук г. І. Франко.

17. З якого віку розпочиналося трудове виховання у сім'ї:
а. 3-4 років б. 7-8 років в. 10 років г. 12-13 років.
18. Які фактори лежать в основі сімейної педагогіки українців:
а. праця г. приклад-ідеал г. гра
б. особистий приклад батьків в. релігія д. іграшки
19. Основним мотивом в українських колискових є:
а. закликання сну до дитини б. виховання громадянських якостей
в. покарання дитини.
20. У давнину, згідно народного світогляду, сон вважався:
а. невластивим людині фізичним станом, який настає в результаті дії якихось сил, духів
б. чарівником
в. міфічним персонажем.
21. Героями колискових шаржованого змісту є:
а. заїнько б. дід і баба в. гулі г. Сон, Дрімота.
22. Яка з функцій колискових пісень допомагає встановити контакт між матір'ю та дитиною:
а. практично-побутова б. пізнавальна в. емоційна г. морально-етична.
23. У чому полягає психотерапевтична функція колискової:
а. містить повчальний елемент
б. забезпечує спокій дитині
в. є першою енциклопедією знань з українознавства
г. формує естетичні чуття дитини.
24. У якому столітті колискові пісні привернули увагу дослідників:
а. XVII б. XVIII в. XIX г. XX.
25. Науковий інтерес дитячий побут викликав у:
а. 18 ст. б. 19 ст. в. 20 ст. г. 21 ст.
26. Які фактори лежать в основі сімейної педагогіки українців:
а. праця в. релігія г. гра
б. особистий приклад батьків г. приклад-ідеал д. іграшки.
27. Забавлянка з пальцями має назву:
а. Заїнько б. Сорока-ворона в. Кра, кра.
28. Надокучливі казочки розвивають:
а. інтелект б. фізичні якості в. пальці рук.
29. Дитячі пісні про навколишнє життя належать до:
а. позаігрових фольклорних віршованих жанрів
б. ігрового фольклору в. поезії пестування.
30. Поняття дитячий фольклор з'явилося у:
а. 18 ст. б. 19 ст. в. 20 ст. г. 21 ст.
31. Перша класифікація дитячих ігор належить:
а. К. Гроссу б. Г. Довженок в. Є. Покровському.
32. Православне виховання у родині досліджували:
а. Р. Чмелик б. Є. Сявавко в. М. Стельмахович г. Зенон Кузеля

33. Працю як фактор виховання української сім'ї розглядали:
а. Р. Чмелик б. Є. Сявавко в. М. Стельмахович г. Зенон Кузеля
34. Слово як виховний фактор у родині відзначали такі вчені:
а. Р. Чмелик б. Є. Сявавко в. М. Стельмахович г. З. Кузеля
35. Факторами народного виховання є...
а _____ б _____ в _____ г _____

Завдання для контрольної роботи до модуля III

1. Схарактеризуйте особливості східних виховних традицій.
2. Визначте та опишіть основні засоби виховання у єврейській родині.
3. Охарактеризуйте європейські традиції виховання.
4. Назвіть основні сучасні тенденції формування особистості в арабській культурі.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Тематика контрольних самостійних навчально-дослідних завдань:

1. Архетип Світового Дерева на українських рушниках.
2. Дослідження етнографії дитинства у перші десятиліття ХХ століття.
3. Сучасне побутування архаїчних пологових звичаїв та обрядів на Україні.
4. Дитина в українському фольклорі.
5. Образ жінки-матері в класичній літературі.
6. Особливості глиняної іграшки різних регіонів України.
7. Специфіка народної ляльки у різних регіонах України.
8. Залишки язичницьких вірувань у весняних іграх.
9. Вибір імені: традиції, значення, вплив на подальше життя (за О. Лосєвим).
10. Особливості дитячого мовленнєвого етикету.
11. Формули ритуального мовлення у пологовій обрядовості українців.
12. Колискова – творчість матері.
13. Національне виховання в елітарних родинах в різних місцевостях України.
14. Диструкція родинних взаємин у 20-30-х роках ХХ ст.
15. Українські новорічні обряди «Коза» і «Меланка» (за О. Курочкіним).
16. Роль казки у сучасному родинному вихованні українців.
17. «Спочатку було Слово...»: слово як основний засіб виховання.
18. Права та обов'язки дітей в ісламі.
19. Тора як засіб виховання єврейської спільноти.
20. Постулати японського виховання.
21. Виховні традиції країн Латинської Америки.
22. Європейські традиції виховання (країна – за вибором студента).

Форми і методи *підсумкового* контролю *заочної та дистанційної* форми навчання:

- *методи усного контролю*: інтерактивне обговорення проблемних питань (Google Meet),
- *методи письмового контролю*: тести, (корпоративна пошта, Moodle).
- *методи самоконтролю*: самостійне оцінювання своїх знань, самоаналіз.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота										Підсум. поточний бал	Екзамен	Сума
Змістовий модуль №1 (теми 1-2)		Змістовий модуль №2 (теми 3-8)						Змістовий модуль №3 (теми 9-10)				
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10	60	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			
max 20 балів		max 30 балів						max 10 балів				

T.1, T2 ... T.10 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання результатів ПОТОЧНИХ (СЕМЕСТРОВИХ)

видів навчальної діяльності: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для оцінювання результатів поточних (семестрових) видів навчальної діяльності
54-60	A	відмінно
48-53	B	добре
42-47	C	
39-41	D	
36-38	E	задовільно
21-35	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання окремих видів навчальної діяльності
0-20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала оцінювання результатів ЕКЗАМЕНУ: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
36-40	A	відмінно
32-35	B	добре
28-31	C	
26-27	D	
24-25	E	задовільно
14-23	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-13	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VII. Методичне забезпечення

Навчально-методична карта дисципліни

Навчально-методична карта дисципліни «Дитинознавство».

Всього – 90 годин; лекції – 20 год.; семінарські – 14 год.; самостійна робота – 56 год., залік.

Тижень	I	II	III	IV	V	VI	VII	XIII	IX	X
Модулі	Модуль I		Модуль II					Модуль III		
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Зм. модулі	Філософія дитинства		Етнографія українського дитинства					Дитинство у традиційних етнокультурах		
Теми лекцій	Основи дитинознавства. Феномен дитинства та його особливості.	Архетип світового дерева як основа етнічної пам'яті українців.	Дитина у світогляді українського народу.	Першовихователі дитини. Слово як засіб виховання.	Пологові звичаї та обряди українців Українська колиска.	Специфіка українського дитячого одягу.	Народна і сучасна іграшка у житті дитини	Виховний потенціал українського дитячого фольклору	Традиційне виховання дитини у різних країнах світу	Європейські виховні традиції
Теми семінарсько-практичних занять	—	—	Уявлення про дитину «як послання небес». Першовихователі дитини.	—	—	—	Народна іграшка як культурний феномен дитинства Дитячий фольклор: традиції та сучасні тенденції	Традиції виховання дітей у різних народів світу Європейські виховні традиції		

Самостійна робота	Грицак Є. Дитина в українських народних повір'ях та в народному лісництві, Джигурла-Литвінець Е.М., Дмитренко М.К. Лексика нашого родоводу (хто кому ким доводиться), Заглада Н. Побут селянської дитини, Сивачук Н.П. Дерево життя в українській міфології	Гурашева Н. Традиційний український дитячий одяг, Матвієнко Н. Колискова - пісня матері, Семенюк М. Ой ти, котику-рябку, Флоренский П.А. Имена: Найден О. С. Українська народна іграшка: Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості..	Морозов В. Язык, понятный всем на земле, Панчук О. Нащо й ліпший клад, якщо в сім'ї лад (сімейні морально-етичні принципи в українському фольклорі), Боришевський М. Праця в становленні громадянина, Біблія в духовному розвитку особистості
Інд.робота	Підготовка індивідуального науково-дослідницького творчого завдання		
Види контролю	Тестове завдання до модуля І	Тестове завдання до модуля ІІ	Контрольна робота до модуля ІІІ
Залік			

VIII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

1. Бартник Ч.С. Тайна подружжя // Греко-католицький церковний календар / Ч.С. Бартник, 1992. – Крехів, 1992. – 74 с.
2. Біблія в духовному розвитку особистості // Дошкільне виховання. – 1998. – №8. – С.6-7.
3. Блінова А. Н. Етнографія сім'ї та дитинства німецького населення Західного Сибіру в ХХ початку ХХІ століття. Омськ: Наука, 2009.
4. Болтарович З. Традиції сімейного виховання // Народна творчість та етнографія / З. Болтарович. – 1993. – №2. – С.16-24.
5. Буасло В. Казка в системі національного виховання (дискусійна) / В. Буасло // Рад. освіта. – 1929. – №12. – С.41-44.
6. Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. – Полтава: Ред. газети «Полтавський вісник», 1994. – 190с.
7. Вихрущ А.В. Криза педагогічної науки і основи християнства / А.В. Вахрущ // Моральна цінність християнства і відродження національної школи. – Тернопіль, 1995. – С.23-24.
8. Герус Л. Українська народна іграшка / Л. Герус. – Львів, 2004. – 262 с.
9. Гринів О. Виховний ідеал українця в науковій спадщині Володимира Яніва та Григорія Ващенка / Л. Гринів // Народознавчі зошити. – 1995. – №34. – С.193-197.
10. Грицак Є. Дитина в українських народних повір'ях і в народному лічництві / Є. Грицак // Неопалима купина. – 1995. – С.75-100.
11. Гурашева Н. Традиційний український дитячий одяг / Н. Гурашева // НТЕ. – 1995. – №1. – С.77-82.
12. Довженок Г.В. Український дитячий фольклор / Г.В. Довженок. – К., 1981. – 268 с.
13. Джигурла-Литвинець Е.М. Лексика нашого родоводу (хто кому ким доводиться) / Е.М. Джигурла-Литвинець, М.К. Дмитренко // Рідні джерела. – 2001. – №1. – С.10-13.
14. Дитина у звичаях і віруваннях українського народу: Матеріали з полудневої Київщини, зібрав Мр. Г, обробив др. Зенон Кузеля // Матеріали до українсько-руської етнології. – Т.8. – Львів, 1906. – 220 с.
15. Добренькое В. І. Соціальна антропологія / В. І. Добренькое, А. І. Кравченко. – М. : ИНФРА-М, 2014. – С. 120-121.
16. Довженок Г.В. Український дитячий фольклор / Г.В. Довженок. – К., 1981. – 268 с.
17. Етнографія дитинства. Традиційні методи виховання дітей у народів Австралії, Океанії та Індонезії / відп. ред. Н.А. Бутннов, І.С. Кон. – М. : Наука: Виє, лит., 1992. – С. 2.
18. Заглада Н. Побут селянської дитини: Матеріали до монографії // Старолісся Н. Заглада. – К, 1929. – 180 с.
19. Коменский Я.А. Материнская школа / Я.А. Коменский // Избр. пед. соч.: В 2-х т. – М.: Педагогика, 1982. – Т.1. – С.201-242.
20. Кузь В.Г. Материнська школа: виховання в родині / В.Г. Кузь // Педагогіка і психологія. – 1995. – №4. – С.125-131.
21. Лановик М.Б. Українська усна народна творчість / М.Б. Лановик, З.Б. Лановик // Навчальний посібник. – К. : Знання-Прес, 2006. – 59 с.
22. Матвієнко Н. Колискова – пісня матері / Н. Матвієнко // Початкова школа. – 1994. – №1. – С.5-7.
23. Найден О.С. Українська народна іграшка: Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості / О. С.Найден . – К.: АртЕк, 1999. – 256 с.
24. Осорина М. В. Секретний мир дітей в пространстве мира взрослых. 5-е изд. / М.В. Осорина. – СПб. : Пітер, 2013. – 368 с.
25. Павелків Р. В. Дитяча психологія : навч. посіб. / Р.В. Павелків, О.П. Цигипало. – К. :

Академвидав, 2008. – 431 с.

26. Панчук О. Нащо й ліпший клад, якщо в сім'ї лад (сімейні морально-етичні принципи в українському фольклорі) / О. Панчук // Берегиня. – 2002. – № 2. – С.21-27.
27. Песталоцци Й.Г. По поводу правильного воспитания детей / Й.Г. Песталоцци // Избр пед. соч.: В 3-х т. – Т.1. – М., 1961. – С.207-213.
28. Птуха Ю. Образ світового дерева в українській народній творчості / Ю. Птуха [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrconf.fl.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/12/4.-Ptukha-Yuliya.pdf>
29. Семенюк М. Ой ти, котику-рябку (Колискові та забавлянки як творчість матері) / М. Семенюк // Берегиня. – 1998. – №3-4. – С.53-57.
30. Сивачук Н. Український дитячий фольклор: Підручник / Н. Сивачук. – К.: Деміург, 2003. – 288 с.
31. Сивачук Н.П. Дерево життя в українській міфології / Н.П. Сивачук // Гуманітарні науки: проблеми, пошуки, перспективи: Зб. наук. праць. – К., 2000. – С.124-130.
32. Сивачук Н. Збагачення мовленнєвого етикету школярів засобами пареміографії / Н.П. Сивачук // Початкова школа. – 1997. – №4. – С.24-26.
33. Стельмахович М. Українська родинна педагогіка: Навч. посібник / М. Стельмахович. – К.: ІСДО, 1996. – 288 с.
34. Стельмахович М. Українське дитинознавство / М. Стельмахович. – К., 1992. – 29 с. (доповідь)
35. Сухомлинський В. Батьківська педагогіка / В. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1978. – 263 с.
36. Сявавко Є. Українська етнопедагогіка в її історичному розвитку / Є. Сявавко. – К., 1974. – 151 с.
37. Топоров В. «Світове дерево»: універсальний образ міфопоетичної свідомості / В. Топоров // Всесвіт. – 1977. – №26. – С.176-193.
38. Традиції виховання дітей в різних країнах світу / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://starylev.com.ua/club/article/yak-vyhovuyut-ditey-u-riznyh-krayinah>.
39. Українська родина: Родинний і громадський побут / Упоряд. Лідія Орел. – К.: Вид-во імені Олени Теліги, 2000. – 424 с.
40. Флоренский П.А. Имена: Сочинения / П.А. Флоренский. – Харьков: Фолио, 1998. – 912 с.
41. Фольклор для наймолодших : заняття вихователя і логопеда / упоряд. Т.В.Вороніна ; ред. рада: Т. Вороніна та ін. – К. : Шкільний світ : Л. Галіцина, 2005. – 126 с.
42. Хрестоматія з українського дитинознавства // Укл. Йовенко Л. І. – Умань : Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2011. – 156 с.
43. Цимбалістий Б. Родина і душа народу / Б. Цимбалістий // Українська душа. – К, 1992. – С.66-96.
44. Чмелик Р.П. Мала українська селянська сім'я другої половини ХІХ -початку ХХ ст. (структура і функції) / Р.П. Чмелик. – Львів, 1999. – 142 с.
45. Шептицький А. Християнська родина: Пастирський лист до духовенства і вірних Станіславської єпархії / А. Шептицький // Твори Слуги Божого митрополита Андрея Шептицького. – Торонто, 1965. – Т.1. – С. 39-40.
46. Шестун Е. Как жить по-православному / Е. Шестун. – Самара, 1997. – 270 с.

Допоміжні

1. Авраменкова В. В. Соціальна психологія дитинства в контексті розвитку відносин дитини в світі / В.В. Авраменкова // Питання психології, 2002. – Ісфс 1. – С.16.
2. Арьес Ф. Дитина і сімейне життя при Старому порядку / Ф. Арьес. – Єкатеринбург: Изд-во Уральського ун-ту, 1999. – С. 44.

3. Ашурко Ю. Який батько – такий син! / Ю. Ашурко // Рідна школа. – 1999. – №7-8. – С.65-66.
4. Бакіна Т. Загадка у фольклорному репертуарі сучасних школярів / Т. Бакіна // Народознавчі зошити. – 1996. – №56. – С.377-382.
5. Ващенко Г. Народна пісня і етнопедagogіка України / Г. Ващенко // Народна творчість та етнографія. – 2001. – №1-2. – С.30-36.
6. Гвоздевич С. Родильна обрядовість українців / С. Гвоздевич // Народознавчі зошити. – 1997. – №2. – С.111-123.
7. Джигурла-Литвинець Е.М. Лексика нашого родоводу (хто кому ким доводиться) / Е.М. Джигурла-Литвинець, М.К. Дмитренко // Рідні джерела. – 2001. – №1. – С.10-13.
8. Ісламське виховання дітей / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://stud.com.ua/28471/pedagogika/islamske_vihovannya_ditey
9. Конвенція про права дитини (20 листопада 1989 року) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
10. Мельничук Н. Елементи народної моралі у зв'язку з історичним типом сім'ї / Н. Мельничук // Народознавчі зошити. – 1994. – №4. – С.241-245.
11. Науменко Г.М. Народна мудрість і знання про дитину. Етнографія дитинства / Г.М. Науменко. – М.: Центрополиграф, 2001. – 400 с.
12. Особливості християнського виховання дітей / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://xvatit.com.ua/vihovannya-ditej/438-osoblivosti-kristiyanskogo-vihovannya-ditej.html>
13. Панчук О. Нащо й ліпший клад, якщо в сім'ї лад (сімейні морально-етичні принципи в українському фольклорі) / О. Панчук // Берегиня. – 2002. – №22. – 021-27.
14. Песталоцци Й.Г. По поводу правильного воспитания детей / Й.Г. Песталоцци // Избр пед. соч.: В 3-х т. – Т.1. – М., 1961. – С.207-213.
15. Свирида Р. Щоб було дитя щасливе / Свирида Р. // Українська родина. – К., 2000. – С.106-111.
16. Сивачук Н. Українська поезія пестування / Н. Сивачук. – К.: Деміур, 2003. – 47 с.
17. Скуратівський В. Мамина пісня / В. Скуратівський // Літературна Україна. – 1984. – 12 липня. – С.8.
18. Скуратівський В. Русалії / В. Скуратівський. – К.: Довіра, 1996. – 734 с.
19. Храмова В. До проблеми української ментальності / В. Храмова // Українська душа. – К, 1992. – С.29-47.
20. Цимбалістий Б. Родина і душа народу / Б. Цимбалістий // Українська душа. – К, 1992. – С.66-96.

Інформаційні ресурси:

www.nbuv.gov.ua/e-resources/
socgum.mdpu.org.ua/index.php?option=com_mtree&task.makhnii.blox.ua/html/1310721,262146,21.html?83812
www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vkib/2010_1/Koljada.html
www.slideshare.net/galanet/ss-3135432
www.zippo.net.ua/index.php?page_id=375
www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vkib/2010_1/Koljada.html
<http://old.dnpb.gov.ua/>
<http://originweb.info/> – Научно-образовательный портал;
<http://ped.sumy.ua/>. – Українська педагогіка